1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ
НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
"SVOBODA", 81-83 GRAND ST.
JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 76. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 24-го КВІТНЯ 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, APRIL 24, 1963 No. 76. VOL. LXX.

ЗДА ДОМАГАЮТЬСЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЕМБАРГА ПРОТИ КУБИ

Вашингтон. — Високі американські урядовці заявили 23-го квітня, що ЗДА приготовляються до того, щоб запропонувати Організації Американських Держав економічне ембарго проти Куби. Оця здійснена заборона торгівлі мусіла б причинитися до того, що скорше був би знищений режим комуніста Фіделя Кастра. Під час ембарга можна продавати Кубі тільки харчі і ліки, щоб не шкодити здоров'ю кубинського населення. В урядових колах здають собі справу з того, що економічне ембарго мало б більше психологічне, як економічне значення, бо і тепер є дуже мала торгівля латиноамериканських країн із Гаваною. Технічно ця справа мала б бути переведена таким способом: ЗДА мали б на основі восьмого пункту порозуміння із січня 1962-го року в Пунта дель Есте домагатися економічного ембарга, бо згаданий договір виключив Кубу із міжамериканської політичної і економічної системи тому, що Куба є під впливом міжнародного комунізму. На основі цього договору можна буде домагатися припинення торгівлі з Кубою, з головною увагою до товарів, які мають стратегічне значення. Уряд сподівався, що СССР забере свої війська з Куби без нових економічних санкцій, але це досі не сталося, і тому треба покористуватися економічним ембарґом. ЗДА є схильні допомогти кубинським втікачам, але вони мусять об'єднатися в одній організації. І так головний прокуратор Роберт Кеннеді в радіовому і телевізійному інтерв'ю заявив, що кубинські втікачі повинні об'єднатися в одній організації, яка могла б говорити „одним голосом" та втримувати зв'язки з американським урядом і з іншими американськими державами. На думку головного прокуратора це було б важливим кроком до того, щоб можна було прогнати з Куби комуністів. Але Роберт Кеннеді не сказав, що одна спільна організація кубинських втікачів зможе дістати статус дипломатичного тіла. Та все таки головний прокуратор підкреслив, що представники об'єднаної кубинської еміграції „могли б вести важливі розмови з урядами", і що ті „дискусії могли б довести до кращих осягів, ніж мали ми їх в минулому". Роберт Кеннеді назвав „нещасливим" фактом те все, що зробив досі голова Кубинської Революційної Ради д-р Хозе Міро Кардона, який зрезиґнував із головства та оскаржив Президента в тому, що не дотримав обіцянки та не перевів нової інвазії проти Куби. З урядових кол заперечили твердження, що Президент склав таку обіцянку. Кубинську проблему обговорював в телевізійному інтерв'ю провідник сенатської більшости, сен. Майк Менсфілд, який проєктує 4-пунктову програму: 1) Визнання екзильного кубинського уряду, але кубинські втікачі мали б об'єднатися, бо їх є аж 12 груп, які ведуть нескоординовану акцію; 2) Організація Американських Держав мала б перевести бльокаду Куби, подібно, як це було в 1960-му році проти Домініканської Республіки; 3) Треба не допустити, щоб аґенти Кастра їздили між Гаваною та іншими американськими державами; 4) Організація Американських Держав повинна діяти, а не „ухвалювати резолюції та деклярації". — домагався сенатор Менсфілд. 22-го квітня Кастро звільнив 24-ох американців, які досі були заарештовані на Кубі. У ЗДА звільнено трьох заарештованих кубинців, і одного кубинського американця, які були заарештовані та засуджені за злочини саботажу, а один із них Франсіско Моліна дель Ріо в 1959-му році вбив був 9-річну дівчину під час протикастрової демонстрації.

Генерал Клей рекомендує дальше зменшення закордонної допомоги

Вашингтон. — Емеритований генерал Л. Д. Клей, зізнаючи в Палатній Комісії Закордонних Справ, пропонував, щоб Конґрес дальше зменшив суму призначену на допомогу закордонним державам. Президент Кеннеді запропонував був витрати на закордонну допомогу в сумі $4 900 000 000. Президентська Комісія для скріплення безпеки вільного світу, очолювана ген. Клеєм, після вивчення справи закордонної допомоги, рекомендувала Президентові цю допомогу значно поменшити, і Президент предложив в цій справі новий проєкт, пропонуючи видати тільки $4 500 000 000. Тепер ген. Клей рекомендує, що ту суму можна б ще зменшити на $300 000 000. Цього року витрати на закордонну допомогу становили 3 900 000 000 дол. Але бюджет, звичайно, ще більше зменшує Комісія Видатків, яка визначає бюджетові позиції, що їх дійсно може видати державна скарбниця.

Сталевари домагатимуться більшої заробітної платні

Вашингтон. — В господарських колах рахуються з тим, що внаслідок збільшення ціни на сталь сталевари при нових переговорах про контракт про працю будуть домагатися більшої заробітної платні. Голова спілки Об'єднаних Сталеварів Америки Дейвід МекДоналд вже конферував із провідними діячами очолюваної ним спілки про те, яку стратегію застосувати в найближчих переговорах. Президент Кеннеді на зборах Товариства Часописних Редакторів висловив надію, що і власники сталеварень і провідники Спілки Сталеварів діятимуть в інтересі цілої країни, і не доведуть до того, щоб були змагання між щораз то більшими цінами на сталь і збільшуваними заробітними платнями. МекДоналд має за завдання пізнати в найближчому часі, як власники сталеварень ставилися б до домагання робітників більшої платні.

В АМЕРИЦІ

● **Мистецький куратор** Білого Дому Вілліям Елдер звітує, що пані Кеннеді передекорувала всі кімнати на першому поверсі Білого Дому і тепер має ще докінчити зміни в декораціях кімнат на другому поверсі. В кімнатах першого поверху введено великі зміни в умеблюванні таких кімнат: Зеленої, Східньої, Синьої, Червоної та в кімнатах Державного прийняття і Дипломатичних відвідин.

● **Каліфорнію** називають „найбільше руховим стейтом ЗДА, бо там майже 500,000 осіб живуть „на колесах", це значить в автах-трейлерах або в рухомих домах, в яких легко переїздити з місця на місце.

● **Генеральний ґубернатор** Канади занедужав недавно на легку атаку серця і внаслідок цього мусітиме лежати в ліжку 6 тижнів, поки зможе виконувати свої урядові обов'язки.

● **Секретар праці** Віллард Вірц заявив, що нюйоркський губернатор республіканець Нелсон А. Рокефеллер помиляється, коли передбачає, що в 1967-му році число безробітних у ЗДА виноситиме 9,000,000, що становитиме 8.4 відсотка всіх робітних сил країни.

КЕРІВНИКИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ІНФОРМУЮТЬ РЕДАКТОРІВ ПРО СИТУАЦІЮ В СВІТІ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇЇ РОЗВИТКУ

Вашингтон. — У понеділок і вівторок 22 і 23 квітня тут у Державному Департаменті відбулася чергова конференція для редакторів американської преси і радіокоментаторів, під час якої керівники американської політики з'ясовували теперішнє положення в світі та можливості його дальшого розвитку. Конференція лише частинно є публічна, бо тільки деякі з доповідачів говорять з дозволом відкликатися на їхні слова і заяви. Інші говорять для інформації без права покликатися на їхні заяви і ствердження.

Ситуація серйозна, але не безнадійна

Факт, що тепер світ є далі поділений на два протилежні табори та що ці табори нагромадили величезну кількість зброї, включно з атомовою зброєю масового знищення, завжди становитиме велику загрозу, як це доводять події зв'язані з Кубою. Але ці події водночас доказують про наявність певної дози почуття відповідальности також по другому боці, а це дає надію, що ситуація не вийде з-під контролі. Тим часом Куба все ще є одною з головних проблем в американській зовнішній політиці, хоч ситуація від жовтня мин. року поважно злагіднилася. Остання акція ЗДА відносно рейдів кубинських втікачів була подиктована рішучістю утримати розвиток подій в руках уряду, а не поодиноких груп.

В Ляосі не так страшно, як виглядає.

Останні вісті про посилення напруження і віднову воєнних дій в Ляосі виглядають далеко серйозніше, ніж вони є на ділі. Тим не менше вони є предметом постійної уваги і турботи уряду ЗДА.

Берлін

Після останніх заяв совєтського уряду Берлін знову висувається на чоло міжнародних подій та східньозахідніх суперечностей. Проте, по суті, нічого не змінилося, бо Совєти повторюють свої вимоги, а Захід в жадному разі не відступає від своїх прав і зобов'язань.

Поголоски про зміни в Кремлі

В останньому часі багато пишеться про труднощі Хрущова та про можливість змін у Кремлі. Ці поголоски можуть мати свої причини у багатьох поважних внутрішніх і закордонних труднощах совєтського диктатора. Але ці поголоски в ніякому випадку не є такі, щоб до них прив'язувати вагу.

Взаємовідносини між альянтами, американська господарська і військова допомога чужим країнам, проблеми західньої гемісфери, розвиток та його тенденції в Африці і в Азії та багато інших проблем теперішньої ґльобальної політики були темою доповідей та запитів і вияснень на конференції, на якій виступали високі і найвищі керівники американської політики, включно з президентом Кеннеді і державним секретарем Діном Раском. На конференції були заступлені також обидва українські щоденники — „Америка" і „Свобода".

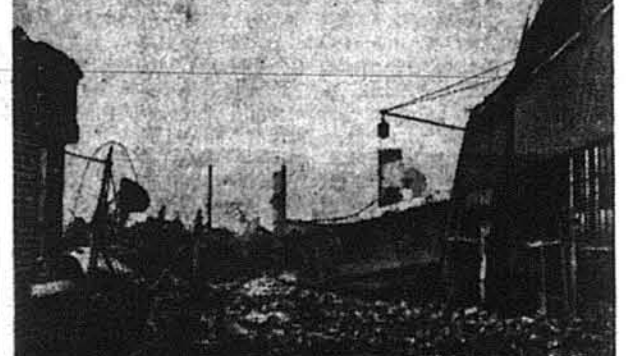
Заприсяжено новий канадійський уряд прем'єра Лестера Пірсона

Оттава. — 22-го квітня в будинку уряду заприсяжено 14-го канадійського прем'єра ліберала Лестера Бовлеза Пірсона, а пізніше і його кабінет, який складається з 24-ох членів. Зараз після заприсяження новий прем'єр заявив, що негайно почне здійснювати ті обіцянки, які склав під час виборчої кампанії. В новому кабінеті є кількох давніх партійців, але в більшості члени кабінету, — це молоді люди, які мають довший досвід в своїх ділянках. 60-річний Пол Мартин, колишній член кабінету Луїса Ст. Лорена — став міністром закордонних справ; міністром фінансів є Волтер Ґордон; міністром оборони — Пол Геллаєр; оборонної продукції — Чарлз М. Дрори; торгівлі — Мічелл Шарп; здоров'я і добробуту — Юлія ЛяМарш. Пірсон змінив число членів кабінету. Парлямент має зібратися 16-го травня і має затвердити ті зміни. Важливі справи, якими має зайнятися новий уряд, це проблема оборони країни атомовою зброєю із ЗДА, та справа економіки країни, щоб зменшити число безробітних. Пірсон має тільки 130 послів із своєї Ліберальної партії; три посли з Партії Соціяльного Кредиту мають його підтримувати.

ДОПОВІДЬ ПРО УКРАЇНЦІВ І ЇХ ВКЛАД В РОЗУМІННЯ СУТІ СССР

Нюарк. — Український Студентський Гурток при Рутґерс Університеті влаштовує в середу, дня 24-го квітня ц. р., о год. 12-ій вполудне доповідь Стефана Хемича, члена Факультету Слов'янського Відділу при Колюмбійському Університеті в Ню Йорку, на тему „Вклад українців в американське розуміння суті СССР". Доповідь відбудеться в кімнаті ч. 209 при 40 Ректор Стріт у Нюарку, Н. Дж. (три бльоки від автобусового двірця Паблік Сервіс, Брод Стріт і Реймонд Булвард). Після доповіді буде дискусія.

ПОЖЕЖА ЛІСІВ В СТЕЙТІ НЮ ДЖЕРЗІ

В багатьох повітах стейту Ню Джерзі як також Стетен Айленд, Н. Й., горять уже кілька днів ліси. Пожежа знищила досі понад 500 мешкальних та індустрійних будинків. Дев'ять осіб згинуло і багато є поранених. На фото: Спустошена вогнем індустріяльна дільниця міста Бейон, Н. Дж.

Комуністичний Китай скидає вину за війну в Ляосі на Америку

Ґонґ Конґ. — Комуно-китайський прем'єр Чу Ен-лай з прикметним комуністичній закордонній політиці цинізмом заявив в промові за одним бенкетом в Пейпінґу в минулу неділю, що це З'єдинені Держави „підбурили та зааранжували" недавні „політичні вбивства" в Ляосі та наступні бої в т. зв. Долині Жарр, де комуністичні війська у тритижневому наступі здобули на невтральному війську кілька ключевих стратегічних місцевостей і позицій. Чу Ен-лай промовчав, очевидно, що без згоди, чи навіть наказу від Пейпінґу ляоські комуністи не були б зважились на ту останню воєнну акцію, признав, що в Ляосі настала „надзвичайно неспокійна і грізна" ситуація та заявив, що комуністичний Китай нібито далі підтримує постанови минулорічної Женевської конференції, де визнано Ляос незалежною, одностайною і невтральною країною. Вже в минулому тижні комуно-китайське міністерство закордонних справ закидувало Америці, що вона проводить „провокації" в Ляосі та домагалося поновного скликання 14-членної Женевської конференції для цієї справи, з очевидною ціллю — дати ляоським комуністам з активною допомогою від Північного В'єтнаму змогу скріпити свої позиції і дістати в Женеві нову пропаґандивну трибуну. З ідентичними закидами виступила також московська „Правда" проти ЗДА.

Людвіґ Ергард від жовтня ц. р. — новий канцлер Західньої Німеччини

Бонн. — 56-членна Екзекутива керівної західньо-німецької партії Християнських демократів, разом із братньою Баварською партією Християнсько - соціяльної Унії, рішила в минулий понеділок після палкої 4-годинної конференції одноголосно, що наступником старого Конрада Аденауера на становищі канцлера Німецької Федеративної Республіки має стати теперішній віце - канцлер і міністер народного господарства, проф. Людвіґ Ергард. 86-літній Конрад Аденауер ввесь час уперто й послідовно поборював кандидатуру Ергарда, висуваючи різні арґументи проти нього: що він політично незрілий до такого уряду, що він пов'язаний занадто з великим промислом, що господарник не повинен бути канцлером і т. п. Всі ці арґументи розбились об сильний фронт прихильників кандидатури Людвіґа Ергарда. Правда, формально ця кандидатура має бути ще затверджена 242-ма послами названих партій з західньо - німецького парляменту, та щойно після того подадуть її до відома президентові Гайнріхові Любке і вона стане офіційною. Аденауер назвав контркандидатів: міністра закордонних справ Ґергарда Шредера, партійного лідера в парляменті Гайнріха фон Брентано і свого найближчого приятеля, міністра без портфелю Гайнріха Кроне. Але Шредер заявив, що він не кандидує і тоді відпали й дві інші кандидатури. Зате Аденауер застеріг собі, що він урядуватиме ще до жовтня ц. р. Газетні коментатори гадають, що впродовж того пів року старий Аденауер буде намагатись таки провалити кандидатуру Ергарда.

Кардинал Міндсенті ще не хоче виїздити з Мадярщини

Відень. — Віденські газети запевняють, що минулотижневі відвідини австрійського кардинала Франца Keніґа в американській амбасаді в Будапешті, в якій від 5 листопада 1956 року перебуває кардинал Йосиф Міндсенті, не мали на меті передати будь-який натиск від Папи на названого мадярського кардинала, а тільки перевести з ним широку інформаційну розмову. Обидва названі кардинали — це старі особисті приятелі. Кард. Keніґ — твердять газети — знайшов кардинала Міндсенті в доброму здоров'ї. Папа буцім-то залишив до вирішення самому тому мадярському кардиналові, чи й коли він має виїхати з Мадярщини, та на яких умовах. Комуністичний уряд погоджується на його виїзд без небезпеки арештування після виходу з американської амбасади, при чому кардинал Міндсенті мав би бути формально „помилуваний". Кард. Міндсенті ніби погоджується вже на виїзд без права повороту, але не хоче сам просити комуністів помилування, бо це рівнялося б признанню до вини, та хоче перед тим поладнати різні справи Католицької Церкви на Мадярщині. Він вимагає, щоб комуністичний уряд спершу погодився з Ватиканом щодо особи наступника Міндсенті на становищі примаса Католицької Церкви та затвердив шість нових єпископів, становища яких є вакантні, як теж, щоб відкликав різні обмеження і шикани, стосовані у відношенні до католицьких духовників.

Нассер і Кастро відвідають Альжир

Альжир. — Альжирський прем'єр Ахмед Бен Белла повідомив офіційно, що в травні прибудуть до Альжиру два закордонні гості: президент Об'єднаної Арабської Республіки Абдель Нассер та кубинський диктатор Фідель Кастро. Нассер підтримував активно альжирських арабів в їх боротьбі за самостійність проти Франції і має з названим альжирським прем'єром те спільне, що у своїй внутрішній політиці проводить „соціялізм", знаціоналізував ш и чужинецьку приватну власність, — а в закордонній політиці проповідує „невтральність". Здогадуються, що Нассер перетягатиме Альжир до федеративного зв'язку в Об'єднаній Арабській Республіці та до спільної політики на Середньому Сході. Знову ж Кастро ревізитуватиме Бен Беллу, який в жовтні м. року відвідав був Кубу і там солідаризувався з Кастром у вимозі, щоб Америка передала свою базу в Ґвантанамо Кубі. Однак згодом Бен Белла, переконавшись, що надто голосне братання з Фіделем Кастром не приносить великої користи у міжнародній опінії, перестав нахвалятись тією своєю приязню. Припускають, що Кастро прибуде до Альжиру в дорозі до Москви, або вертаючись відтіля назад на Кубу. Очевидно, що Бен Белла вітатиме Кастра не менше оваційно, як Кастро вітав був його і що Фідель Кастро використає нагоду, щоб на альжирській території знову лаятись проти Америки.

ПОМЕР ПРЕЗИДЕНТ ІЗРАЇЛЮ

Єрусалим. — Вночі з понеділка на вівторок 23 квітня ц. р. помер президент Ізраїлю Іцак Бен Цві. Він мав 78 років і від довшого часу хворів на пістряка шлунка. В останніх двох днях стан його здоров'я погіршився настільки, що лікарі проголошували бюлетени. Бен Цві був радше репрезентаційною фіґурою, бо всю владу насправді виконував прем'єр Давід Бен Ґуріон.

СЬОМА ФЛЬОТА ЗДА НА ВОДАХ СІЯМУ У ЗВ'ЯЗКУ З КРИЗОЮ В ЛЯОСІ

Вашингтон. — Деякі, ближче не названі одиниці могутньої америк. Сьомої Фльоти, стаціонованої на водах Далекого Сходу, виїхали до Сіямської затоки, у зв'язку з погіршеною ситуацією в південно-азійській країні Ляос. Сам Ляос не лежить над Сіямською затокою, але він межує з Сіямом, Камбоджею та В'єтнамом від заходу і півдня та Північним В'єтнамом і комуністичним Китаєм від півночі. З'єдинені Держави обмежились до морської демонстрації, але за газетними відомостями — не є виключений висад морської піхоти та американського війська в Сіямі, так, як це сталося було рік тому, коли громадянська війна в Ляосі створила була загрозу, що ляоські комуністи, підтримувані Північним В'єтнамом, переступлять кордон Сіяму. Сіям є членом антикомуністичного Південно - азійського оборонного пакту (СЕАТО). Хоча прем'єр коаліційного невтрального уряду в Ляосі, Суванна Фума, проголосив в минулу неділю, що воюючі сторони в Ляосі, комуністи й „невтралісти" — погодились на перемир'я, проте західні чинники не прив'язують до того повідомлення надто великої ваги, бо таке ніби-перемир'я було вже двічі проголошуване впродовж останніх трьох тижнів, в яких комуністичні банди щораз відновляли атаки проти королівського „невтрального" війська та відтиснули його з важливих стратегічних позицій. З військового погляду ці операції ведені на невелику скалю, бо по обох сторонах разом заанґажованих там не більше, як 5.000 вояків. Проте ті бої мають велике значення, бо вони можуть довести до провалу невтрального коаліційного уряду Суванни Фуми, після чого в Ляосі настав би знову повний хаос. Тамошня громадянська війна охоплювала три табори — комуністичний, прозахідній і невтральний. Як на глум — невтралісти під командуванням тодішнього сотника, а тепер генерала Ле Конґа, поборювали прозахідній уряд князя Буна Ума і його військо під командуванням генерала Фумі Носована одним фронтом у спілці з комуністичною партизанською армією. Тепер ці вчорашні комуністичні союзники Ле Конґа звернулися проти нього, примусивши його евакувати свою кватиру в т. зв. Долині Де Жарр. Коли б комуністи захопили владу в Ляосі, то захиталась би політична рівновага сил на цілому Півдні Азії. Тому ЗДА й Британія були рішуче проти такого поширення комуністичних впливів і вони переконали Совєтський Союз, що Ляос не повинен стати тереном військово-політичної розгри між Заходом та Сходом. На це погодились през. Кеннеді і Хрущов на своїй зустрічі у Відні в червні 1961 року, а на 14-членній Женевській конференції, присвяченій спеціяльно справі Ляосу, вирішено в минулому році, що Ляос повинен бути об'єднаною, незалежною і невтральною країною. На цій підставі постав коаліційний уряд зложений з лідерів прозахідного, комуністичного і невтрального таборів. Все лихо в тому, що всі ці три табори зберегли свої війська, а уряд Суванни Фуми насправді не мав фактичної влади. Вигляди на замирення в Ляосі слабкі тому, що однаково китайські комуністи, як большевики зайняли в теперішньому конфлікті таке становище, що оскаржують — З'єдинені Держави, як винуватця відновлення комуністами атак проти невтрального королівського війська! У такому дусі появилась в минулий понеділок в Москві велика напастлива антиамериканська стаття. Тому, що спонзори згаданої Женевської конференції були СССР і Британія, то американсько - британська дипломатія старається, щоб СССР вплинув на комуністів з Північного В'єтнаму і Ляосу, щоб вони припинили свої аґресивні дії. Згадане становище Москви і Пейпінґу нівечить ці заходи. Командант американських збройних сил на Далекому Сході й Тихому океані, адмірал Гаррі Фелл, прилетів до столиці Сіяму Банґкоку. Заступник державного секретаря Атерелл Гарриман конферував з французьким міністром закордонних справ Морісом Кув де Мурвілем про ситуацію в Ляосі і в цій справі має ще нараджуватись з британським міністром закордонних справ лордом Гюмом.

Конґолійський уряд виграв у парляменті і скріпив свою позицію

Леопольдвіль. — Конґолійський уряд Сиріля Адулі переміг своїх опозиціоністів в парляменті. Виступивши перед парляментом, як „уряд національної згоди" після включення туди 5 днів перед тим багатьох членів колишньої опозиції, представників різних партій і груп, уряд виграв в голосуванні над „вотумом недовір'я", що його зголосила опозиція, 31 голосом проти 20. Опозиція виступила проти прозахідного прем'єра Адулі, який ніби дістав від Америки „наказ" позбутися парляменту та правити декретами. Як на „доказ", що такий „наказ" дійсно прийшов з Вашингтону — лідер опозиції з скрайньо лівого крила — вимахував „автентичним документом", яким насправді був переписаний текст статті, що її надіслав до „НИТаймсу" кореспондент з Леопольдвілю. В тій статті говорилось про різні політичні плітки й можливості в Конґо, між ними — про можливість вислання на довші ферії парляменту від 30 червня ц. р., чи навіть — можливість військового перевороту. Те, що надруковане в американській газеті — конґолійські „політики" приймають за останнє слово американського уряду та інструкцію конґолійському урядові.

У СВІТІ

● **Центральний конґолійський уряд** віднайшов 1,150,000,000 конґолійських і катанґійських франків, що їх катанґійський президент Мойсе Чомбе здепонував крадькома в банках Північної Родезії. Конґо дістане ці гроші назад. Зате спір іде ще за 300 мільйонів франків, захованих десь в портуґальській Анґолі, не рахуючи золота і фондів, що їх Чомбе вивіз до Швайцарії.

● **Совєтський уряд** повідомив, що англійського бизнесмена Гревіля Вайна і совєтського громадянина Олеґа Пенковского судитимуть перед Найвищим Військовим Судом в Москві за шпигунство в користь ЗДА. Обом їм грозить кара смерти або ув'язнення до 15 років.

● **У Варшаві** відзначувано в минулому тижні впродовж двох днів 20-ті роковини жидівського повстання проти німців у варшавському ґетто. У тому повстанні згинуло тоді у Варшаві 50.000 жидів. Жидівське населення, яке перед останньою світовою війною нараховувало в Польщі 3 і пів мільйона, скорчилось тепер до 30.000. На ті варшавські маніфестації прибула з Ізраїлю 8-членна делеґація під проводом Гідеона Гавзнера, що був головним прокурором у процесі проти Адольфа Айхмана.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Ідеї свободи — на експорт

Колишній віце-президент Ричард М. Ніксон виголосив минулої суботи, 20-го квітня цього року, на триденній конвенції американських редакторів промову, в якій центральною думкою була турбота, чи Америка протиставить як слід власну ідею свободи — комуністичній ідеї поневолення. „Силою та атракційністю комунізму — казав Ніксон — не є в першу чергу його військова потуга, економічна продуктивність чи матеріялістична філософія, а є дух тих, які заражені марксистською бацилею. Назвіть його гоном, віддаництвом, змаганням до вигри, — як хочете, все одно, комуністичні провідники переконані, що вони повинні перемогти і що вони переможуть. Ніяке ризико, ніякі програші не знеохочують їх і не ослаблюють тієї їхньої волі, і це той дух, що його вони вщеплюють у своїх людей. Це життьовий, динамічний гін, характеристичний для всіх великих революцій, включно з нашою (американською). Ні на момент не сумніваюся, що й нині в Америці існує чимало з отакого духа... Проте, зростає враження, наче б ми вичерпувались. Чуємо, як забагато американців говорять, що нашою ціллю має бути тільки збереження того, що наше, що ми не повинні йти на ніяке ризико і що вітаємо невтралізм інших країн. Благородно подаємо матеріяльну допомогу і висилаємо за кордон відданих людей Корпусу Миру. Але стало модою, яка дедалі поширюється, що американські ідеї не є на експорт. Тверджу, що настав час, щоб ми гордо заявили, що наші ідеї саме й годяться для експорту. Ми не повинні перепрошувати за таку нашу позицію. У двох світових війнах згинуло мільйон американців, а після другої світової війни ми щедро дали іншим $100 більйонів. Задля чого? Ні за один акр територій, ані за панування над будь-котрим чужим народом, тільки задля віри у свободу не тільки для себе самих, але й для всіх інших. Це той дух, що ним ми маємо бути сповнені. Комуністам, які говорять, що їх ціллю є комуністична Америка, мусимо відповідати, що нашою ціллю є ніщо менше, як вільна Росія, вільна Східня Европа, вільний Китай і вільна Куба..."

Ричард Ніксон має рацію, що свобода для цілого світу стала немодною річчю в офіційній американській фразеології, хоч, об'єктивно треба признати, ЗДА далі рішеці збройно протиставитись замахові на волю Західнього Берліну і не вирікатися віри, що — як заявив президент Кеннеді — „прапор свободи замає над Кубою". Але страх перед тим, щоб не дразнити Москви, проявляється в тому, що ні словом ніде не згадується про право на свободу всіх уярмлених народів російсько - большевицької імперії, про право на свободу тибетського народу, про визвольний рух китайців. Ніксон заперечує демагогам, які закидають теперішній американській політиці угодовство. Але він також заперечує концепцію, що треба тільки протиставлятися дальшим комуністичним завоюванням, бо, зрештою, „комунізм спорохнявіє і вмре". „Це не є політика угодівства це — політика стримування. Але тому, що її суттю є оборонний характер, вона засуджена на невдачу". Тому він пропонує перебрати в свої руки ініціятиву, прийнявши „стратегію перемоги свободи, протиставлюючи її стратегії комунізму".

Очевидно, що куди легше складати гарну концепцію, як переводити її в діло. Мирова концепція стримування, яка насправді становить базу для закордонної політики не тільки нинішнього Уряду ЗДА, але й всіх урядів від кінця останньої світової війни, привела до сумного балянсу: опанування комунізмом одної третини світу з більйоном населення. Тому „стратегія перемоги" з „експортуванням духа свободи" є принадливою новиною.

Злочинність молоді в СССР

У совєтських публікаціях багато чого говориться про виховання молоді, про високу ідейність і свідомість комсомольців, молодих „будівників комунізму". Якщо ж і згадується про „недоліки" молоді, то совєтські теоретики трактують їх, як „буржуазні пережитки", або ж як вплив „буржуазної пропаганди". 19-го квітня, під час київської наради з творчою інтелігенцією, розправляючись з молодими українськими поетами за їхню нібито прихильність до буржуазного абстракціонізму і формалізму, перший секретар ЦК Комуністичної партії України Микола Підгорний намагався скинути вину за... злочинність серед совєтської молоді на західніх „імперіялістів" і їхній розкладовий вплив. „Не можна ні на мить забувати, — гримів він, — що наші клясові вороги та їх пропаганда підступні, мають великий досвід одурманювання людей і подекуди досягають бажаних для себе результатів. Про це свідчить, зокрема, наявність фактів злочинности, в тому числі серед молоді, хуліганства, яке нерідко виступає під маскою молодецтва, бравади, наявність інших антигромадських проявів".

У своєму намаганні дошукатися причин злочинности совєтської молоді виключно у впливах „буржуазної пропаганди" і скинути всю вину за злочини молоді на „клясових ворогів" Підгорний посунувся до меж цілковитого безглуздя, вивертаючи всі наявні факти горі дном.

Точно за десять днів перед виступом Підгорного в Києві московська „Литературная Газета" з 9-го квітня надрукувала кореспонденцію про страхітливу деморалізацію і злочинність серед студентів 3-ої медичної школи в Одесі. В цій кореспонденції подано перебіг слідства проти студентів, які хуліганили, побивали прохожих, грабували їх, відбираючи одяг, гроші, годинники і навіть харчі. Усіх тих хлопців засуджено на позбавлення свободи від 5 до 6 років. Як виходить з кореспонденції, такі слідства і суди над студентами - хуліганами й грабіжниками відбувалися також і минулими роками, і одеська медична школа має на своєму рекорді вже п'ять групових розправ, не враховуючи понад сотки індивідуальних справ за пияцтво і хуліганство.

Причини злочинности серед молоді, що готується стати лікарями, з'ясовані вичерпно в кореспонденції „Ізвестій". Це — важкі житлові умовини в брудних і холодних приміщеннях, безпросвітна нудьга без можливости слухати радіо, дивитися на телевізію, відвідувати театр. Шибки у вікнах гуртожитку повибивані, світла по кімнатах часто не буває — і молоді залишається хіба, як стверджують „Ізвєстія", грати з карти або хуліганити. В ставленні учителів, виховників — усього трьох на півтори тисячі студентів — ніякої людяности, зрозуміння, бажання допомогти. Єдиний засіб боротьби з такими проявами — викидання на вулицю або позбавлення свободи на скількись там років. Ані слова в цілій кореспонденції про якісь „буржуазні впливи" чи „ворожу пропаганду".

Жахливі факти озвіріння совєтської молоді подала також „Комсомольська Правда" (ч. 91 з ц. р.) з Куйбишева над Волгою. Там суджено 10-членну банду учнів - хуліганів за безкетування, грабування і групове гвалтування нелітніх дівчат. П'ятьох із підсудних засуджено до розстрілу, решту — нелітніх — до ув'язнення. Причини озвіріння куйбишевської молоді і місцева влада і совєтські газети дошукуються в недостачі вільного часу у батьків, у впливах вулиці, у відсутності уваги збоку педагогів. І знову ж таки ніякого натяку на „буржуазні впливи" чи „пропаганду". Бо всі прояви злочинности серед молоді — найчистіша таки совєтська — „продукція".

ПАРИЗЬКА ВЕСНА

Париж. — Ще нема листя на деревах паризьких сухітних скверів і гарних лісків Булонью та Венсену, де ще непривітно холодно, але календар вже показує весну — і для Парижу цього досить. Тут бо завжди весна холодна. Звичайно найгарніший місяць — це лютий із сонячними погідними днями. Але цього року лютий був з морозами, а в офіційний день повороту весни, 21-го березня, морози потиснули таки добре. Великодні Свята пройшли з холодними вітрами й дощами, але погода не зупинила ходу життя: з Парижу виїхала рекордова кількість мешканців на святочні дні. А що французи вміють влаштовувати відпустки й взагалі всякі додаткові вільні дні, то ісход був масовий, а поворот дав нагоду залізниці побити всі рекорди. У Світлий Понеділок протягом післяполудня паризькі двірці прийняли понад 400 поїздів, з чого половина надзвичайних.

Автомашинами виїздило і приїздило також рекордове число. Тільки двома автострадами з півдня і заходу в'їхало згаданого дня понад 100 000 машин. У всій країні був незвичайний рух на всіх дорогах, бо винятково багато цього року прибуло німецьких туристів. Але число вбитих менше, як було минулого року. Німці кажуть, що це вони принесли дисципліну на французькі шляхи. Французи приписують це фактові, що держава кинула на шляхи 17 000 поліцистів і сама їх поява, без застосування кар, дала такі наслідки. Крім того, розгорнено барабанний вогонь пропаганди, і число нещасливих випадків зменшилося, хоч рух у порівнянні з минулим роком зріс на кільканадцять відсотків.

Але це зменшення випадків не зменшило пекучої потреби будови модерних шляхів. Франція бо має найгустішу у світі сітку битих шляхів. Але в більшості побудовано їх 50 років тому. Тепер їх удосконалюють, направляють, десь випростовують, щоб оминути стару стодолу, якої не може зрушити ніяка сила, однак число машин зростає таким темпом, що без автострад не обійтися. Дошосова сітка є ідеальна, коли треба поїхати до будь-якого села. Але коли треба їхати швидко на далеку віддаль, то бере розпач: все, що надолужите на шляху, втратите в селі, в якому треба зробити десять крутих поворотів при малій швидкості, бо по дорозі бігають діти.

Під цим оглядом бельгійці й голляндці досягли справжніх чудес. У них навіть автострада проходить просто через села, і кури на дорогу не вибігають, і діти не виходять. Тож ви попід вікнами чепурних хаток можете їхати із швидкістю, забороненою навіть на американському торнпайку! Але Франція цієї штуки не знає.

Коли ж мова про авто й шляхи, коли мова про поїздки, то значить недалеко вже вакації. І на нашу родину, яка ще не вирішила, куди цього року їхати, дивляться всі, як на диваків...

У готуванні французів до вакацій відчувається справжня, найреальніша весна. Політика відходить крок за кроком на задній плян, в часописах і радіовидачах літо виходить на щораз більш чолову позицію, і в серці кожного француза тепліє, не зважаючи на зовнішню температуру. Ну, яке значення має, чи договорились Вашингтон з Лондоном щодо створення атомової ударної сили в рамах Атлантійського Союзу, чи ні? Яке значення має, чи погодиться де Голь на чергові американські пропозиції щодо атомової стратегії Заходу, чи з черговими пропозиціями щодо можливостей включення Великобританії до Спільного Европейського Ринку? Буде ревізія евіянського договору з Альжиром чи не буде? Дуже мале все це має значення, коли наближаються вакації.

Ось діти починають останню третину року, треба думати про їхній літній виїзд, а не про політику. Десь там заарештували ще одного колишнього чи майбутнього члена ОАС, хтось там питає, що буде робити Бідо в Арґентині, десь там щось діється в арабському світі, якісь там історії відбуваються в Москві — це справи важливі для міністрів, але не для порядного француза, зокрема ж парижанина.

Досліди Медичної Академії ствердили, що впродовж останніх чотирьох років затруєння паризького повітря зросло на 30%, і в цьому найважливіша проблема. Але відсотки сюди, відсотки туди — парижани люблять їхати на вакації, і тому в Парижі весна в повному розпалі.

Кожен підраховує кошти побуту і свої можливості. Ідеться завзяте листування з різними готелями та агенціями, які винаймають домики для родин, які хочуть самі собі варити. Кожен шукає в газетах оголошень про можливості поїздок групами до Греції, Еспанії або над Адріятик. Це сьогодні головна справа.

Часом все це виглядає смішно, часом має вигляд дрібноміщанства. Але часом викликає і заздрість. Бо в цьому є щось не тільки симпатичного, але й розумного і, коли хочете, навіть є в цьому якась частина усталеного французького еспрі. Адже тут — протилежність до слов'янської меланхолійності, іноді гіпохондричної вдачі. Француз говорить про вакації, і почуває вже себе щасливим...

Є тут і щось, що ставить французів понад мещанщиною інших цивілізованих країн, які так поспішають, так багатіють, що не мають часу користуватися своїми багатствами... Тут є щось, що суттєво відрізняє Европу від Америки: більше бажання витрачати гроші, як їх заробляти...

Але... Франція лежить не на острові Полінезії, а в Европі, і чим би не займалися французи, вони не можуть вирватися з кола світових проблем.

О. Д-вич

● Макс Дорзінвіль, колишній делегат Гаїті в Об'єднаних Націях, буде шефом місії Об'єднаних Націй в Конго на місце ґганця Роберта Ґардінера. В Конго значно поправилась ситуація, але конґолійці все ще не всилі впоратись з улаштуванням своєї держави без активної допомоги від Об'єднаних Націй, головно в ділянці вишколу урядовців і війська.

ГРОМЛЯТЬ МОЛОДИХ ПИСЬМЕННИКІВ

7-8 березня цього року, як уже подавала „Свобода", в московському Кремлі відбулася „зустріч керівників партії та уряду з діячами літератури і мистецтва". 7-го березня промовляв Ільїчов, секретар ЦК КПСС і головний спец від ідеології, а 8-го березня виголосив велику промову Хрущов.

Промови Ільїчова і Хрущова віддзеркалюють стан у літературі, який постав в СССР за останніх 10 років. В цих роках молода ґенерація письменників і мистців почала шукати виходу із атмосфери духової задухи, і це затривожило партійних лідерів. Рух молодих з'явився не тільки в Москві, в РСФСР, але також і в інших союзних республіках, як Вірменія, Україна і ін.

Тож, коли у березні в Москві Хрущов ударив на сполох на згаданій „зустрічі", то по всій території СССР почали відбуватись масові мітинги, учасники яких „одноголосно" підтримували становище партії і уряду. Таких мітингів відбулося в Україні безліч, а їх завершенням була, склікана Центральним Комітетом компартії України, нарада активу творчої інтелігенції та ідеологічних працівників республіки, що відбулася в Києві 8 і 9-го квітня цього року.

На нараді з доповіддю про „рішення листопадового та грудневого пленумів ЦК КПСС та компартії України і завдання ідеологічної роботи в республіці" виступив А. Скаба, український Ільїчов, а після дебат над доповіддю велику промову виголосив перший секретар компартії України, Підгорний.

І доповідь Скаби і промова Підгорного у більшій своїй частині повторювали все те, що сказали в Москві Ільїчов і Хрущов. Для українського читача, одначе, цікаве, що вони говорили про відносини на Україні.

Як і в інших республіках, в Україні в останніх роках прийшов у літературу і мистецтво загін молодих літераторів та мистців, творчість яких почала відходити від урядового соціялістичного реалізму. Українському читачеві у вільному світі більшість цих молодих поетів і прозаїків відомі, бо деякі твори їх передруковувано у наших газетах і журналах.

Атаку на молодих письменників і поетів почав Скаба, вказуючи на „надмірне захоплення декого з молодих псевдоноваторськими пошуками нових форм на шкоду глибині і доступності змісту, чіткості ідейних позицій, на некритичне наслідування далеко не кращих зразків західного мистецтва і нігілістичне ставлення до реалістичних традицій вітчизняного мистецтва". Ці „гріхи" він приписав, зокрема, таким молодим поетам, як М. Вінграновський, І. Драч та Ліна Костенко.

Критиковано також Саву Голованівського за його драматичні твори, як і за те, що в своїй статті у журналі „Прапор" він обурюється, що в СССР письменника називають „слугою народу".

Але найсильніше і найбільше критиковано письменника Віктора Некрасова.

Як виходить із звідомлень „Радянської України" двоє із критикованих письменників промовляли у дебатах, але змісту промов не подано. Про що вони говорили, можна дещо довідатися із такого тексту:

„Далі тов. Підгорний спиняється на виступі М. Вінграновського, який був несамокритичний і суперечливий. Для письменника діла — це його твори. А що ж виходить у тов. Вінграновського?" В промові він говорив правильні слова, а у прочитаному наприкінці виступу своєму вірші заперечує їх плутаними хибними твердженнями".

У загальному звідомленні із наради знаходимо таке місце:

„Нарада творчих працівників України висловила гостре незадоволення виступом М. Вінграновського. Незаперечні факти, що свідчать про його зазнайство і помилки у творчості, М. Вінграновський по суті ігнорував, намагаючись виставити себе в ролі безпідставно ображеного літератора".

Як уже згадано, мабуть, під найбільшим обстрілом опинився письменник Некрасов. Про нього Підгорний казав:

„Наша критика виявилася беззубою, зокрема, в ставленні до серйозних хиб у творчості члена Спілки письменників України В. Некрасова, особливо в його публіцистичних творах... Що ж після серйозної, цілком справедливої критики під час зустрічі в Кремлі, в пресі, на зборах громадськости ми почули від Некрасова? Чи зробив він для себе висновки з критики його ідейних помилок? Очевидно, учасники наради переконані, що Некрасов висновків не зробив, нічого не навчився та, мабуть, і не мав такого бажання. Він, як всі чули, вважає визнання помилок втратою поваги до себе як до письменника, до комуніста. Більш ніж дивно чути таке від людини, яка вважає себе комуністом... Від вашого виступу та ідей, товаришу Некрасов, яких ви продовжуєте дотримуватись, дуже тхне дрібнобуржуазним анархізмом. А цього партія, народ терпіти не можуть і не будуть. Вам, тов. Некрасов, дуже серйозно треба над цим подумати".

З опублікованих у пресі матеріялів не видно, чи київська нарада винесла якусь постанову у справі критикованих літераторів і мистців.

Але вже через кілька днів після наради в обласній пресі в Україні появились передові, у яких, обговорюючи вислідi київської наради, згадувалось, що переважна більшість трудящих і творчої інтелігенції засуджують Еренбурга, Євтушенка, Вінграновського, Некрасова, Драча і інших за їх помилки. Отже, будучність крис для цих літераторів багато прикрих несподіванок. Це тим певніше, що свою промову Підгорний закінчив словами, що партія і народ будуть „ламати кості" тим, хто стоятиме їм на дорозі.

Можливо, що для цього власне й розгортається цю ініціятиву „внизу" у формі тих засуджень в обласних газетах.

Доля всіх тих критикованих письменників і поетів вирішиться напевно на Пленумі ЦК КПСС, який скликається в Москві у травні цього року, для обговорення ідеологічних проблем.

У промові Підгорного піднесено проти молодих письменників такий закид:

„Нещодавно українські українські буржуазно - націоналістичні контр - революціонери (нова назва! — абв.) за кордоном зчинили лемент з приводу творів Драча, Вінграновського, Дзюби та деяких інших письменників, опублікували окремі їх твори у своїх журналах, навіть видали книжку їх віршів з відповідною, звичайно, на свою користь, передмовою.

Що ж так сподобалося зарубіжним безбатченкам у цих поезіях? Ворогів обрадувало, те, що деякі представники нового поповнення літератури подекуди відійшли від гостро сучасних, пройнятих ідеями комунізму, тем життя і вдалися до формалістичних витребеньків на матеріялі абстрагованому від суспільної діяльности радянських людей.

Це ніби мав бути постріл з великої гармати на молодих письменників.

(абв.)

Куди ідуть американці?

Як виявляють щорічні звіти Пашпортового Бюра у Вашингтоні, з кожним роком зростає хвиля туристів, що виїжджають поза кордони ЗДА. Весна й літо належать до найбільш оживлених сезонів для американських туристів, зокрема тих, які вибираються у країни „старого континенту", в Европу.

Щоб улегшити подорожі за кордон, а також скоротити офіційні пашпортові „митарства", територію ЗДА під пашпортовим оглядом поділено на округи - дистрикти, де кожний обиватель з мінімальною витратою часу й коштів може полагодити приписані законом формальності. В деяких більших дистриктах, як, наприклад, в Новій Англії, кандидати на виїзд за океан можуть полагоджувати справи в повітових установах, де є пашпортові бюра. Колись для цього треба було висилати аплікацію й ряд інших персоналій у Вашингтон.

За останні роки найбільше туристів виїхало з великого Ню Йорку, за цим містом — величезне місто Лос Анджелес, на третьому місці стоїть Бостон.

Куди найбільше ідуть американські туристи?

За статистикою пашпортових бюр в Ню Йорку й в Бостоні, перше місце із західньоевропейських держав займає стара висококультурна Франція. Найбільшою атракцією для американських туристів — само собою — є її столиця, розкішний Париж. У цьому місті чудес три магічні пункти притягають кожного туриста: Лювр — найбільший музей світу, що обіймає 49 акрів площі над рікою Сеною; Версаль — найбільший і найдорожчий королівський палац світу, у віддалі дванадцяти кілометрів від Парижу, і славна на ввесь світ вежа Айфеля.

Друга з черги найбільша атракція для американських туристів — чарівна, соняшна Італія. Якщо мова про цю країну, ясна річ, найбільшу увагу туристів притягає „Вічне Місто", старовинний Рим, а у ньому Ватикан, осідок Найвищої Зверхньої Католицької Церкви, Папи. Маси туристів, відвідавши Рим, обов'язково оглядають такі перлини-міста Італії, як Фльоренція, Венеція, Неаполь.

Третьою з черги державою, яку щорічно заливають тисячі американських туристів, є історична батьківщина ЗДА, колишня „королева морів" і володарка „половини світу", Велика Британія. Опинившись у многолюдному Лондоні, кожний турист уважає справою чести оглянути пишний королівський палац, зокрема побачити кольоритну „зміну варти" біля брами резиденції англійської монархині Єлисавети II. Черговим об'єктом туристів є історичне Вестмінстерське Абатство. На жаль, як виказує статистика, лише дуже мала їх частина цікавиться найбільшою гордістю Англії та всього науково - культурного світу — лондонським Британським Музеєм, безцінні скарби якого обіймають пам'ятки й колекції прерізних античних народів з-перед трьох тисяч років перед Народженням Христа.

На самому кінці туристичного списку: Франція, Італія, Англія — стоять Швайцарія й Західня Німеччина. Щодо Совєтського Союзу й сателітних країн, теоретично беручи справу, Пашпортове Бюро у Вашингтоні а також його дистриктові агенції дозволяють американцям їхати туди в характері відвідувачів-туристів. Однак, на практиці, відносно мало, американців „рвуться" до тих країн на своє вакаційне дозвілля, а певна категорія громадян ЗДА, з чисто політичних причин, має заінинену дорогу до совєтського „раю". Гострі туристичні обмеження існують у відношенні до Альбанії, Китаю, Північного В'єтнаму та Північної Кореї.

С. Т.

Олександра Животко

КНИЖКА ПРО ВБИВЦЮ МАРІЇ ҐОРЕТТІ

(„КАЮЩИЙСЯ" — ПІЄТРА Ді ДОНАТО)

(1)

Автор Ді Донато американський письменник італійського походження, народжений 1911-го року у Вест Гобокен, Ню Джерзі. Син бідних імігрантів по смерті батька перебрав на себе утримання великої родини. Працював як муляр, а у вільних хвилинах писав. Його письменницький талант проявився вже у першій книжці „Христос у цементі" (1939), яка мала величезний успіх. Матеріял для книжки він брав із власного життя так само, як і для новішої своєї праці „Три кола світла" (1960). Опрацював ще Ді Донато матеріяли про святу італійської імміґрації — Мати Кабріні.

Ді Донато є дуже добрий, коли має діло із дійсними фактами життя, є здібним біографом. „Каюащийся" — це дослідча праця про проблеми і прояви релігійного порядку. Автор є віруючим. Присвячено книжку дружині автора, яка інспірувала її написання. На книжку покладено цензором „Нігіль обстат" і „Імпріматур" кардинала Спеллмана. Це стверджує, що в книжці нема доктринальних і моральних помилок. Це, однак, не значить, що ті, які дозволили друкувати, погоджуються із змістом, чи висновками автора, що і пояснено в нотатці до книжки.

Завданням автора представити особу злочинця у правдивому світлі, відсіявши всі вигадки, що ними оперувала преса у погоні за сенсаціями. Друге завдання, — перевести докладну психоаналізу ментальности Александро Серенелі від дитинства до чину, і аж до старости. Свої досліди Донато почав самостійно, без огляду на вже написане про Марію Ґоретті. Він відвідав в Італії місця, зв'язані із подією, бачився із рідними Марії, з особами, які переводили підготовчу до канонізації працю, а головно він найшов шлях до замкнутої душі злочинця. Ключ до тієї тортурованої душі автор найшов у спільності походження і соціяльних умов, в яких зростав він сам. Донато сам пізнав гіркі злидні, сам відбув жорстоку боротьбу за фізичне існування і збереження душі, зазнав сам спокус зла і зазначує, що його врятувала релігія. Автор зустрівся із Серенелі, здобув його довір'я і виправдав його. Книжка Ді Донато безсумнівно правдива, переконуюча, потрясаюча щирістю викладу і глибоким зрозумінням людської трагедії.

Перед читачем проходить образ життя Марії і її погубника у живих, сильних і глибоко зворушливих образах.

Драма здійснилася літом 1902-го року на хуторі графа Мазолені в задушних болотах Понтіне. Луїджі і Асунта Ґоретті були прості люди, дуже побожні, віддані одно одному і своїм дітям. Вони залишили шматок своєї землі і працювали у графа, щоб якось прожити.

Джіованні Серенелі був самотній. Його жінка була душевно хвора і передала недугу двом синам. Залишились Пієтро і Александро. Александро жив до підростка в родині свого брата, а потім пішов в море з рибалками. Прожив він з ними п'ять років і надивився на різне. Він вирізнявся вже тим, що був грамотним і завзятим читцем. Читав все, що попадало під руку. А в ті часи саме діяв вже Фрейд. Преса була повна сенсаційних злочинів, над ними розводились, аналізували і не засуджували.

Александро ніколи не міг поділяти розваг товаришів і ніколи не ходив у доми розпусти. Жив окремо і читав і те читання гірш, як фактичне грубе життя, затьмарило молоду душу. Александро оформлювався у бунтівничу натуру з бажанням виділитися, не пропасти в мряці невідомости чорнороба. Перехід від вільного моря до хліборобської праці в задушних болотах тяжко пригнітив молодого хлопця, але він послухав, прийшов на поклик батька і наказ брата. І як він міг не дослухати брата, коли той врятував йому життя тоді, як мати у нападі безумства кинула Алесандро в ріку ще немовлям. Александро прийшов до батька, працював пильно, слухав і ніколи не проявив якихось загрозливих признак здібности до якогось злочину...

Батько Ґоретті помер від пропасниці і це був страшний удар для родини, особливо ж для Марієтти, яка дуже любила батька. На неї тоді 10-літню дівчину лягли тяжкі обов'язки. Вона мусіла дітям заступати маму, яка працювала в полі, варити, прати. І вона сталась маленькою мамою, працювала і ніколи не нарікала. Послушна, привітна, ласкава до кожного, ніколи не сказала поганого слова. Відгороджена від грубого оточення вродженою делікатністю і винятковою побожністю вона зберігала чистоту душі.

Ґоретті і Серенелі жили в одному домі і Марієта обслуговувала і Алесандро. Мала його за брата, а її мати за сина. Алесандро у вільні хвилини сидів у своїй, обвішаній вирізками із журналів, кімнаті і читав. Марієтта із дитини поволі перетворювалась у дівчину, Алесандро слідкував і помічав. І ось його посіла думка здобути дівчину. Не ждати, поки виросте, а здобути тепер і потайно. Він приступив до Марієтти і дав їй зрозуміти. Вона з жахом відмовилась і нагадала йому про гріх і кару Божу. І другий раз приступив він і відійшов. Марієтта по-своєму, дитячому зрозуміла, що від неї вимагається недоброго, гріховного. Треба було сказати матері, але Алесандро загрозив їй і вона мовчала. У третій раз по полудні Алесандро відійшов від праці з Асунтою, щоб напитися води і на той раз він приступив до дівчини із вигнутим сікачем, яким вирубують підріст у лісі. Демон опанував хлопця зовсім і коли Марієта боронилася, він оскаженів і завдав їй 14 ран.

Степан Куропась

ШИКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Пам'ять Миколи Лисенка вшанувала наша громада ювілійним концертом в суботу 30-го березня. Величезна заля Лейн Технікал, що містить 2.200 крісел, була до половини заповнена. В програмі взяли участь злучені українські хори разом і зокрема хор „Сурма" та жіночий хор під батутою пані Ґалан.

З концертом Лисенка наші хори напевно перейдуть теж відповідну еволюцію. В програмі концерту не було нудного відкриття, яке звичайно виголошували люди тому, що були на чолі, а не тому, що до цього надавалися. Тим разом д-р Трухлий почав концерт ґарною інтрудукцією в обох мовах. Був це свого роду реферат, який підготовив слухачів так, що вони були в курсі справ про Лисенка. Проф. Трухлий, батько доктора, проводив хором і під його батутою хор „Сурма" не „той став". Видно було дисципліну рухів і голосів. Коли „Сурма" співала, то глядачі не лише чули, але й бачили у пісні козаків, як плили „не в Синопу, а Царгород на султана", вони бачили як „пливуть козаки, тільки мріють шапки". Проф. Трухлий знав Миколу Лисенка і як студент брав участь в його величавих похоронах в 1912 року.

25-роковини смерти Коновальця відзначить наша метрополія академією в Школі Шопена в неділю 26. травня. По кількох зборах репрезентантів українських організацій, які скликала організація ОДВУ, і якими проводив голова ОбВУА д-р Хрептовський, створився Діловий Комітет, який очолив д-р Ю. Гасевський. Були старання, щоб пом'ять Коновальця відзначити разом з іншими героями одним „Святом Героїв". Та перемогла думка, що велич Коновальця, його чин і праця і його леґендарний вплив на молодь та його соборницьке ставлення справи визволення України, заслуговують на те, щоб в 25-річчя відзначити його пам'ять окремо, об'єднаними силами громади, бо сл. п. Коновалець не мав серед українців противників, лише приятелів і обожателів!

Йосиф Коцовський довголітній урядовець 106-го Відд. УНСоюзу, кількакратний конвенційний делеґат, розпрощався з цим світом минулого місяця. Як найстарший делеґат на передостанній конвенції він мав честь провести присягу новому Урядові. З покійним зійшов у могилу працьовитий український патріот, ще з часів Америки, коли панували „кінь і віз". Він перший з шикаговських українців купив коні і обслуговував новоприбулих в їх потребах, до похоронів включно. Він теж один із перших купив авто. В 1929 році, коли до Америки приїхав полк. Коновалець, він був його офіціяльним шофером. Він теж возив полк. Сушка, ген. Капустянського, Сеника-Грибівського. Пригадував мені, що він був якийсь час головою відділу ОДВУ. Від довшого часу однак автом вже не їздив, бо раз був у великій автомобільній катастрофі, і хоч йому нічого не сталося, за колесо авта сідати не хотів. На жаль, я був в Дітройті і не міг взяти участи в його похоронах.

Річні Збори „Самопомочі" були дуже спокійні, речеві і ділові. Кооператива, що веде харчевий склеп, і дитячу оселю в Равнд Лейку, має вже 100 тисяч долярів, але бореться з трудноща ми. Є ними мале заінтересування оселею, брак дітей як теж брак площі і будинків для авт і старших. Виглядає, що справа виховання молоді на оселі перестане бути атракційною, бо нова роджена вже тут молодь і діти новоприбулих батьків попадуть в колізію зі системою навчання, мовою і т. д. Нові часи вимагатимуть нових метод, і тоді дитяча оселя потриває довше. Але чи воно буде так, чи інакше, оселя Равнд Лейк, — це прекрасне місце для старших, а навіть для тих, що на пенсії. Сорок миль прекрасної дороги, ґарне озеро, рідне окруження! А з нагоди 150-річчя народин Тараса Шевченка можна викупити цілу вулицю вздовж оселі і назвати її в його честь. Зборами вміло проводив мґр. Олександер Нагорняк.

„Якщо завтра третя світова війна" — було темою доповіді, яку дав Любомир Рихтицький в неділю 24-го березня. Нова управа відділу ОбВУА, а зокрема її голова д-р Хрептовський і секр. інж. Струтинський, хочуть оживити організацію, яка старіється віком, коли ходить про українську армію, але є молодою з огляду на ветеранів американської армії. Таким молодим ветераном є пор. Дахнівський, який вміло проводив імпрезою і чайним прийняттям. Інтересним було бачити, як старі ветерани члени організації військовим порядком вшанували прийняття нових членів, а ними були: один з галицької армії і по одному з польської, американської та з українського леґіону „Ролянд". Промова д-ра Хрептовського і його заступника Заплітного були ґарним доповненням.

„Реферат мґр. Рихтицького був старанно опрацьований. Говорив він, що війна все була і буде, бо є справи і конфлікти, яких не можна полагодити мирним шляхом. Чи можна оминути війну? Можна, але треба сповнити передумови, значить теоретично треба робити уступки з обох сторін.

Коли нема уступок, рішає зброя, яка не все розв'язує конфлікт, а навіть приготовляє слідуючу війну. Коли ходить про Америку, то ми уступаємо, йдемо взяд. Генерал Норстед, що командував збройними силами НАТО, заявив, що Совєтам бракує лише чобіт на те, щоб без перешкод прийти до Атлантику. А Совети зі свого боку не йдуть на уступки, а як деколи й уступлять, то за тим криється якийсь „трюк" або троянський кінь.

Вечір з оселедцем влаштував відділ УЗХреста 23 березня в залі собору св. Володимира. На вечір не прийшло багато людей, бо УЗХрест, який все має устійнити імпрези, тим разом спізнився з реклямою, а народ не знав, що така мила імпреза і такі милі гості прийдуть на „Оселедець". Пані Емілія Кулик прочитала скеч, який надавався до гумористичної імпрези, полученої з „бінґом".

Прийшли і молоді, але нарікали, шкода, мовляв, що піст, могли б вдарити музики!

Об'єднання Українських Організацій існує вже 8 літ. Як Центральна Організація, вона з другою Централею — Ліґою Американців спільно влаштовує всенаціональні імпрези. Є між ними співпраця, а як виринають спірні питання, їх полагоджуються мирно. Але як довго це буде? Чи доходимо до консолідації, і чи переводимо мобілізацію, про яку говорив у нас голова УНРади?

Український День відбудеться в неділю 18-го серпня в городі Пілзен Парку. Приготовляється музична і спортова програма. У програмі возьмуть участь американський конґресмен або сенатор, як теж член парляменту Канади!

Спонзорами Дня є українські організації, і вони є морального або фактичного характеру, залежно від вкладу їх праці у таку важливу імпрезу.

Союзовці з Блекстону: на їх нового листа з 26-го березня відповіді від мене не одержать, з тої простої причини, що не подали мені адресу. Їхні листи, які вони мені пишуть вже кілька літ зі стейту Массачусетс і Ровд Айленд, могли б знайти зрозуміння в Головній Канцелярії, якби не були анонімними, а так помандрують до коша, бо не знати, кому відповідати.

Українська Духова Оркестра запросила на чайний вечір ряд світських діячів українського Шикаґа. Новий диригент оркестри 24-літній Р. Попович має реальні пляни відносно оркестри і її праці для громади. З його півгодинного докладу виходить, що для повного життя громади, для затруднення молоді чимсь вартісним, для плекання української музики, і будучих нових мистців та композиторів треба в кожній більшій громаді духової оркестри.

А це легко осягнути при кооперації організацій і чинників, які справою цікавляться. Ряд громадян з різних організацій мали там теж коротке слово поради. Імпрезою провтив П. Питель, секретар 139-го Відділу УНСоюзу, який є теж головою оркестри.

Шикаґовські поляки не сплять, а дальше мріють про Львів, українську нафту і „Червону Русь". При тому фальшують історію. Польський Університет Людови запросив проф. Зигмунта Виґоцького, щоб вияснив слухачам цю проблему. Професор Виґоцький з Познаня назвав свій відчит „Спір за Україну" і ствердив, що Україну хочуть загарбати москалі, німці і поляки. До часу Пілсудського Україна не існувала, були лише ватажки. І Польща може і тепер помогти Україні визволитися, якщо вона зречеться західніх земель. Виходить, що війна нічого поляків не навчила, що Польща є далі моцарством, і що наука історії в польських університетах не дивиться на реальні факти історії.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ЗАКІНЧИВСЯ ШЛЯХ МИСТЦЯ

До Буенос Айресу дійшла сумна вістка, що 15 лютого у Фільдельфбії помер на 65 році життя, зв'язку з хворобою нирок, режисер Юрій Григоренко.

У ЗДА його мало знають, бо прожив він там лише понад два роки, але в Арґентині, звідки він переїхав до ЗДА, залишив він по собі вдячну пам'ять: зробив він тут чимало для відродження українського національного театру і, хоч не вдалося йому здійснити свою мрію — створити сталий український театр і виховати для нього плеяду молодих акторів, — все ж і те, що зроблено, бодай на деякий час виказало давній українській еміґрації, що таке справжній національний театр, і тим, може бути, вплинуло додатньо на так шкідливо розвинений в нас комплекс меншовартости.

Ю. Григоренко народився в священичій родині на Полтавщині в 1918 р. На українську сцену вступив у 1918 році, себто в найцікавіший час нашої історії, в час нашого державного й культурного відродження. Свою акторську працю почав він у Києві, в досвідченого режисера Корольчука, який поклав основу театрові ім. Заньковецької. Згодом перейшов він до театру ім. Т. Шевченка, де виступав у „Гайдамаках" Шевченка, в „Мартині Борулі" Карпенка Карого, „Ревізорі" Гоголя та інш. Потім бачимо ми його в Чернігівському театрі, а згодом у Харківському театрі для дітей. В 1926 р. став він режисером українського театру в Ромні, де його зорганізував Горбенко з молоді, що присвятила себе театральному мистецтву. Проте цей театр в самому Ромні не виступав, а маючи в репертуарі „Наталку Полтавку" Котляревського, „Казку старого млина" Черкасенка, „Рожеве павутиння" Мамонтова й Родина, „Щіткарів" Ірчана, їздив по селах Полтавщини й Чернігівщини. З часом цей театр почав виступати і по містах, як Гадяче, Лохвиця, Зінків, Миргород, Лубни, Ічня, Бахмач, Конотоп, Глухів...

За деякий час Управління Театрами змінило поле діяльности цього театру і перекинуло його на Донбас. Режисером тут став О. Адашев, учень славнозвісного Вахтангова. Від нього й Григоренко після двохлітньої плодотворної співпраці набрався „вахтанговських традицій", яких і дотримувався в своїй дальшій режисерській діяльності.

1932 р. з доручення Наркомату Освіти УССР, Григоренко з групою акторів виїхав на Далекий Схід — проводити українізацію. Але вже в 1933 р. повернувся до Харкова і був призначений на мистецького керівника Вінницького театру. 1934 р. бачимо його вже в Одесі, де він керував обласним театром ім. Шевченка. В 1935 р. виїхав він до Києва і керував театром ім. Саксаганського. В 1940 році був призначений на мистецького керівника Кам'янець-Подільського обласного театру. З 30 червня 1941 р. і до виїзду закордон був керівником музично-драматичного театру в Києві.

За час свого перебування в Україні Ю. Григоренко переграв чимало ролей і поставив багато п'єс, а в тому — „Отелло" Шекспіра, „Лукавство і любов" Шіллера, „Хворий та й годі" Мольєра, „Сорочинський ярмарок" Гоголя, „Украдене щастя" Франка, „Паливода" Карпенка Карого та інші.

Знайшовшись на еміґрації, Ю. Григоренко не шкодував зусиль, щоб піднести й тут український театр на належний мистецький рівень і звільнити його від аматорської розхрістаности. З цією метою Ю. Григоренко створив був при Спільці Українських Науковців, Літераторів і Мистців в Буенос Айресі в 1949 р. Студію „Театрального Мистецтва ім. Леся Курбаса. Викладали в ній — сам Григоренко „Театральне мистецтво", В. Лисовський — мистецтвознавство, історію української літератури — О. Сацюк, тіловиховання — В. Куліш, українську мову — Оксана Керч, виховання голосу і праця над словом — А. Кабанців, і українську духовість Ю. Тис. Але справжнім керівником і душею Студії все був Ю. Григоренко, який твердив: „Доля рідного театру залежить від нас самих!"

Основою праці Студії було вивчення „Лісової пісні" Лесі Українки, що давала невичерпний матеріял для психологічних студій, і для праці над словом і над виявленням акторської творчої напруги. Кожний студієць одержав ролю, над якою мусів працювати з перших кроків Театральної Студії. І от 17 березня 1951 року відбулася вистава „Лісової пісні" під режисурою Ю. Григоренка і в мистецькому оформленні В. Ласовського з такими артистами студійцями — М. Голодик, Ю. Григоренко, Ріта Григоренківна, М. Вертелецький, П. Маренець, Г. Лавришина, В. Данченко, Галя Максименко, Х. Мацяк...

Це був тріюмф. Такої вистави український Буенос Айрес ще не бачив і не скоро побачить. За „Лісовою піснею" пішли „Мартин Боруля" Тобілевича, „Не плач Рахіле" Ю. Тиса, „Боярння" — Лесі Українки.

Потім, через внутрішні тертя, Студія розпалася. Ю. Григоренко робив розпучливі намагання ще щось зробити для рідного театру, але — без успіху. В одному листі до автора цієї згадки він писав:

„Я ніяк не можу зрозуміти, як ми, взиваючи себе ідеалістами, в самій суті лишаємось заклятими матеріялістами. Шість років, я в Арґентині, я тільки й чую, що ми будуємо „твердині", на які без кінця збираємо пожертви, що переходять у звичайні „драчки", набудували десятки шопок, витратили мільйони... тільки для того, щоб у них літали горобці... Звідки у нас, ідеалістів, це захоплення матеріяльним в занепаді духовому?... Я добре ознайомився з історією галицького театру: Бенцаль, Стадник, Блавацький грали в клунях, шопах, на повітрі, проте спромоглись творити перли мистецтва. В таборах Німеччини від 1945 по 1950 роки Гірняк і Блавацький грали в касарнях, стайнях, а бл. п. Пюрко навіть ставив опери, як „Батерфляй" та інш. Там театр любили, підтримували і навіть були меценати, що жертвували на нього, коли самі не мали нічого. Пригадую, що коли колектив Блавацького викинули з ІРО, скитальці за один тиждень зібрали понад 100.000 марок. Як бачимо, справа не в величавих сальонах, не в „твердинях", в любові до театру..."

А тої любови Покійний мав повні груди, він жив тою любов'ю до театру, якому був відданий безмежно. Проте останні роки не знаходив він виходу тій своїй любові і, певно, ця безвихідь його мучила й підривала його здоров'я.

Хай українське громадянство збереже про Покійного Мистця вдячну пам'ять, як зберігає її українська спільнота в Б. Айресі.

Євген Онацький.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
ПОТОЧНІ ПОДІЇ [1963]

ТРАВЕНЬ:

11-го: Кругольні змагання Пенсилвенія-Огайо в Клівленді, Огайо.

19-го: Благословення новозбудованої української католицької каплиці на Союзівці, оселі УНСоюзу в Кергонксон, Н.Й. Благословення довершить Його Ексцеленція Кир Йосиф Шмондюк, Єпископ Стемфорду, о год. 3-ій по полудні. Після благословення о год. 5-ій по пол. — врочистий бенкет. Очікується масової участи громадянства, зокрема Відділів УНСоюзу з близчих і дальших околиць. Нічліґи треба резервувати наперед.

20-26-го: Річні наради Головного Уряду УНСоюзу на Союзівці.

ЧЕРВЕНЬ:

1-го: Початок нового вакаційного сезону на Союзівці.

9-14-го: Секретарсько-організаційний курс УНСоюзу на Союзівці.

22-го: Початок дитячого табору на Союзівці для дівчат. Табір триватиме до 13-го липня; після того відбудеться табір для хлопців.

ЛИПЕНЬ:

14-го: Починається на Союзівці дитячий табір для хлопців і триватиме до 4-го серпня.

СЕРПЕНЬ:

4-го: Починається на Союзівці 4-тижневі курси українознавства для молоді у віці від 16 до 20-го року життя. Курси триватимуть до 30-го серпня.

ВЕРЕСЕНЬ:

1-2-го: Зв'язаний з Днем Праці кінець тижня із традиційними, багатолюдними спортовими змаганнями на Союзівці.

9-го: Традиційний Союзовий Фестин на Союзівці з окремою програмою для відзначення 70-річчя „Свободи".

Перед весняним „Ярмарком" Л.М.Клюбу в Ню Йорку

Весняний „Ярмарок" Літературно-Мистецького Клюбу буде показом молодих талантів, які ростуть в умовах інтенсивного змагання за першенство у метрополії, де сконцентрована велика кількість талантів з цілого світу.

Таке оточення з одного боку ставить до них більші вимоги, як те, з якого вийшли їхні батьки, та за те, винагороджує їх багатством шкіл та імпрез, себто можливостями розвитку, недоступними в інших умовах.

Починаючи з наймолодшої ґенерації, заступленої хором та оркестрою УМІ під керівництвом проф. В. Цісика, будемо мати також нагоду почути скрипаля Юрія Божаківського та піяністку Марту Чапельську, а члени Оперового Ансамблю К. Таранової та Е. Крахна репрезентуватимуть спів. Монтаж творчости молодих поетів України у виборі п. Лесі Храпливої дасть перегляд сучасної поезії на Рідних Землях. Цілість програми провадитиме п. Леонід Полтава.

Ділянка танцю буде заступлена молодою студенткою балетного відділу Джуліярд Тамарою Вожаківською, типовою представницею молодої ґенерації мистців танку. Завдання танцюристки бути не лиш першорядним ремісником своєї ділянки, але всесторонньо розвинутою людиною, коротко мистцем - інтеліґентом.

До такого типу мистців належать молоді представники муз, яких будемо мати приємність привітати на „Ярмарку". Бажаємо їм успіху не тільки в нас, а і серед неукраїнського оточення, бо віримо, що хочуть і можуть опанувати все, що є передумовою до того, щоб стати мистцем світового маштабу.

О. Вікул

● У Пермі в Уралі судили й засудили на 8 років в'язниці шефа поліції, який в п'яному стані казав себе везти до дому пожежним возом, а коли водій відмовився — почав стріляти, при чому один із прохожих був ранений.

Ділимося сумною вісткою,
що в Балтімор дня 19-го квітня 1963 р.
по довгій і тяжкій недузі прийнявши Найсвятіші Тайни
відійшов від нас Наш Найдорожчий

МУЖ, БАТЬКО і ДІДУСЬО

о. Іван Блавацький

Народжений 7-го березня 1887 року у Підлісках Малих коло Львова, рукоположений 1918 р. в Станиславові. Покійний був парохом в Миловані, Хриплині і Опришківцях, референтом Єпископської Консисторії в Станиславові, катехитом гімназій Торговельної і Рідної Школи та містодеканом.

Душпастирював в Німеччині в Флінстаху, біля Розенгайму та по переїзді до Америки 1950 р. в Гемтремку-Дітройт і Філядельфії.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбудуться в українській католицькій церкві св. Михаїла в Балтімор: 22 КВІТНЯ ц. р. о год. 7-ій веч. та ранком 23 КВІТНЯ, після чого Покійного перевезуть на вічний спочинок на українське католицьке кладовище на Факс Чейсі у Філядельфії о год. 2-ій по пол.

Горем прибиті:

дружина — ОЛЕНА
доньки — ЛІДІЯ і ДАРІЯ
зяті — д-р АНДРІЙ ЛЕМІШКА
д-р ДМИТРО КОСТРУБЯК
та внуки — ІГОР і РОМАН

ХРОНІКА УВАН У ЗДА

Наукові Конференції

В лютому 1963 року відбулись такі наукові конференції Академії:

9 лютого — засідання Секції античної історії з доповіддю О. Домбровського: „25-тиліття українського перекладу Геродотової „Скитії" і 20-тиліття з дня смерти автора перекладу — українського історика Теофіла Коструби.

16 лютого — засідання Літературознавчої секції. Доповідь О. Животко: „Останній пророк Мосендза". На засіданні відзначено 15-тиріччя з дня смерти письменника.

Вечір малярської творчости В. Г. Кричевського

10 лютого відбулась демонстрація 150 діапозитивів — знимків з картин В. Г. Кричевського. Вступне слово — керівник Мистецької Кураторії проф. Д. Горняткевич. Пояснення до картин — В. Павловський і П. Холодний.

Концерт творів Миколи Лисенка

24 лютого відбувся концерт творів М. Лисенка, улаштований заходами Академії і Українським Оперним Ансамблем для вшанування 50-тиріччя з дня смерти композитора.

Вечір української музики і мистецького слова

Комісія Фонду допомоги науковцям ім. Д. Дорошенка влаштувала 2 лютого вечір української вокальної та інструментальної музики і мистецького слова.

Музей-Архів УВАН у ЗДА

Протягом лютого 1963 р. надійшло до Музею: книжок — 46, періодичних видань — 52, різних — 55, разом 409 одиниць.

Крім поточної періодики від редакцій і книжок від видавництв, до Музею надуйшли матеріяли від таких осіб: І. Косач-Борисова — фото могили Лесі Українки з 1962 р., І. Світ — відбитка його статті про І. Гончаренка та різні друки; С. Макаренко — 8 листівок„ видання „Криниці"; М. Галій — І книжка та фотостат „На порозі нової України — М. Грушевського; В. Маркусь — відбитка статті; Г. Плужник — 11 фотокопій портретів українських письменників 20-х років: Н. Синявська — фото І. Рудичева; Л. Бачинський — 20 книжок і 4 журнали з колекції О. Майданика, а також 34 друк, видання з Клівленду; М. Понеділок — 3 книги, 2 фото та різні друки; О. Данко — відбитка статті; О. Ізарський — 6 книжок;6 Д. Ковч — видання колядок К. Стеценка, Б. Рубчак — дві книги його поезій; Л. Грицак — 6 писанок О. Лятуринської і одна Л. Гелецінської, французький журнал зі статтею про Л. Гуцуляка; М. Пежанський різні друки (38 примірників); Д. Гуменна — „Арена" одне число і 27 різдвяних карток; Л. Биковський — два машинописи статтей про В. Кузева; І. Халява (Дітройт) — 6 чисел парафіяльного журналу; Американський Комітет Визволення — українські радіопрограми за листопад-січень; Ю. Шевельов — 8 друкованих видань; Б. Кравців — одна книга; В. Федорчук — польський географічний атлас; З. Дончук — 1 книга; Г. Костюк — журнал жидівською мовою з його статтею про Драгоманова; Г. Рябокінь — два фота Х. Рябоконя; О. Зінкевич — 9 чисел „Чорноморської комуни" за 1932 р. (Одеса); Н. Дорошенко — „Історія України" Д. Дорошенка еспанською мовою.

В лютому описано 387 книжок, всього з початку року 837 книжок, а з початку праці в новому будинкові (1961) — 7294. Працю каталогізації успішно провадить колишня бібліотекарка Української Академії Нук у Києві, пізніше УВУ у Мюнхені Ольга Гудзовська.

Стан сплати боргу за будинок Академії

В лютому Академія виплатила Українському Народному Союзові в рахунок боргу — 500 дол. і відсотків 265 дол. Решта боргу на 1 березня 1963 року 22,225 дол.

Надходження до Академії В лютому 1963 р.

Д-р Я. Гурський (Сиракюзи) надіслав пожертви, зібрані за підписними листами 24 і 25, разом 271 дол., в тому числі: по 50 дол. Я. Гурський і А. Гумецька; по 25 дол.: М. Воскобійник, Л. Петриченко і Ю. Таркевич; По 20 дол.: П. Карпишин і Я. Пацлавський; По 10 дол.: О. Гудзяк, О. Кравченко, І. Посипайло і М. Степаненко; по 5 дол.: О. Гапій, М. Мельник, С. Чорний; 1 дол. — Є. Єржківська.

Через Л. Підстригач (Бруклин), Н. Й.) за підписними листами Ч. 33 і 34 надійшло 62 дол., в тому числі: 10 дол. — Л. Підстригач, по 5 дол.: П. Біласюк, Р. Скоробогатий, Б. Дзівак, З. Іллюк, Г. Дениcенко; по 3 дол.: А. Заліско, І. Чорні, В. Якимчук; по 2 доляри: о. І. Кульчицький, І. Бобровський, П. Підстригач, Ярослав, В. Підстригач, Ю. К.; по 1 дол.: Р. Козарюк, О. Іванюк, В. Федорчук, М. Гуцуляк, М. Лиськів і А. Івах.

За заповітом Катерини Кочмар одержано $100.

Внески по $25: О. Архімовіч і Ю. Кушнір (Ню Йорк); по $20: П. Плюйко (Клівленд), В. Гвоздецький (Солт Лейк Сіті), Ю Перхорович (Ню Йорк); по $15: І Власенко (Солт Лейк Сіті); по $10: Л. Биковський (Денвер) О. Бондаренко (Форт Вейн), К. Бризгун (Торонто), А. Гончар (Ню Йорк), О. Кочан (Віндзор), М. Кобринська (Ню Йорк), Ю. Лещинський (Ірвінгтон), І. Мирошниченко, В. Мудрий (Йонкерс); Г. Білоус — $9: по $5: К. Турянська (Честер) і О. Суховерський Ню Йорк); $3 — Д. Корбутяк (Вашингтон, Д. К.), $2 — М. Чайківський (Бостон).

Передплата і пожертви на видання Збірника пам'яти М. Ветухова: П. Плевако (Париж) — $10, В. Гвоздецький (Солт Лейк Сіті) — $8, С. Шеремета (Ню Йорк)$10, І. Власенко (Солт Лейк Сіті) — $21; по $5: Н. Кордиш-Головко (Ст. Поль), К. Шандрукевич Ню Йорк), А. Корнільєв (Фільдельфія).

Надходження до Фонду допомоги науковцям ім. Дорошенка: О. Андрушків — $5, по $3 — І. Мирошниченко і Василь Рудко (Ню Йорк), $2 — Богдан Бідюк.

Управа УВАН у ЗДА і управа Фундації Академії щиро дякують усім жертводавцям. Кожний внесок до Академії, — доказ розуміння ваги розвитку вільної української науки і культури.

Пам'яті д-ра Юрія Маковського

Некролог сповістив українське громадянство про те, що 8 січня відійшов у вічність д-р Юрій Маковський, член Боффалівського Відділу УЛТПА. Помер д-р Юрій Маковський у недалекому від Боффало містечку Лянкастер, проживши 73 роки. Там його й поховано 12 січня. В похоронних обрядах, що їх відправили 5 священиків Боффалівськогго Деканату, взяло участь чимало громадян Лянкастер і Боффало. Домовину несли українські лікарі, які прибули на похорон організовано. Від духовенства попрощав покійного о. дек. Н. Вояковський, як духовна особа і як комбатант комбатанта. Від українських лікарів промовляв над могилою покійного М. Сайкевич.

Д-р Юрій Маковський походив із Лемківщини. Народився 18 лютого 1890 року в селі Лучках, яке творило одну громаду з селом Веремінь. Тому то на картах можна часто зустріти подвійну назву: Веремінь - Лучки. Дитячі роки Юрія Маковського проходили в родинному селі або в недалекому місті Лісько До гімназії ходив в Самборі і в Сяноці. Коли був в гімназії, батьки його, щоб заробити дещо більше грошей синові на студії, виїхали до ЗДА. Думали за деякий час вернутися, але перша світова війна внеможливила поворот додому. Після війни хотіли забрати сина до себе, але він ніяк не хотів на це погодитися. Батьки вернулися в 1928 році до рідного краю. І як воно згодом дивно склалося: батьки залишилися на Україні і померли під большевицькою окупацією, а сина доля закинула до ЗДА.

Іспит зрілости склав Маковський в 1910 році і після цього записався на медичний факультет Львівського університету. Як учень і студент приїжджав на вакації в родинні сторони, до тітки в Лучках, або в Глинному і брав активну участь в суспільно-культурному житті околиці. В 1908 році був учасником основуючих загальних зборів читальні „Просвіти" в Ліську. При цій читальні зорганізувався драматичний гурток, в працю якого Маковський включився з усім своїм молодечим запалом. В 1912 році за його ініціятивою засновано в селі Глинне читальню „Просвіти". На голову тієї читальні вибрано тоді Батька Єпископа Коциловського, який у Глинному, мав свою посілість. В околиці Ліська була це перша читальня „Просвіти". При читальні зорганізовано курс неграмотних. У тому часі українці мали в пляні відкрити в Ліську приватну українську гімназію. Для реалізації тієї справи львівський провід вислав двох українських студентів — студента філософії Лева Маркова і студ. мед. Юрія Маковського до Ліського катехита о. Романа Винницького і до пароха Устіянової о. Волянськоог, щоб там на місці обговорити усі деталі організації школи. Через недалеку війну цього пляну не вдалося перевести в життя. Будучи студентом, Юрій Маковський брав участь і в громадсько-політичному житті. Перед виборами до Віденського парляменту в 1911 році часто можна було його бачити на селах ліського повіту, куди він їздив роз'яснювати людям, як і на кого голосувати.

В 1913 році Маковський перенісся до Ґрацу і продовжував студії на тамошньому університеті. Перша світова війна не дала йому докінчити студій. Був покликаний до австрійської армії до санітарної служби в ранзі хорунжого. Попав на Італійський фронт, де був поважно поранений. Після розвалу Австрії відразу перейшов до Української Галицької Армії, до санітарних частин, спочатку в ранзі хорунжого, а потім поручника. В УГА перебув усі страхіття „чотирокутника смерти" з усіми родами тифу включно. З армією УНР, яка в 1920 році відступала перед наступом большевиків, вернувся до Галичини.

Одружився д-р Юрій Маковський напочатку 1921 року з Марією Лоза, — абсольвенткою учительської семінарії, родом з с. Підберізці біля Львова. Це село було д-рові Маковському добре знане з часів польсько-української війни, а особливо з часу облоги Львова. Д-р Маковський організував в запіллі військові шпиталі, і один з таких шпиталів находився саме в Підберізцях. Підберезецькі студентки часто-густо повнили службу мед-сестер у цьому шпиталі.

Нав'язавши після війни контакт з батьками в ЗДА і мавши тим самим матеріяльне забезпечення, д-р Маковський виїхав до Ґрацу, щоб докінчити медичні студії. Коли ж виявилося, що закордонний диплом треба буде нострифікувати в польській державі, він переїхав до Кракова, а потім до Львова, де в 1925 році одержав диплом д-ра медицини, а дещо пізніше дозвіл провадити приватну лікарську практику. Ранньою весною 1926 року переїхав в свої рідні сторони до с. Тісна з дружиною і малою, народженою в 1922 році, донечкою, де серед своїх людей розпочав працю лікаря. Хто знає галицькі відносини в повоєнних роках, тому не треба пояснювати, що канцелярія лікаря на провінції мусіла бути універсальною. Лікар мусів мати вдома також і аптеку, з якої доводилося видавати ліки часто навіть і безплатно. Другим місцем лікарської праці д-ра Маковського було містечко Комарно, але там він довго не був.

В 1927 році переїхав до Жаб'я, де крім приватної практики дістав посаду лікаря „Каси Хворих", яка давала певніші можливості прожитку. В тому часі в Жаб'ї були ще два лікарі-українці: д-р Невестюк (окружний лікар) і д-р Питлик — лікар для поборювання венеричних недуг. Жаб'є було центром Гуцульщини. В 1930 році польська влада створила там так зв. Осередок Здоров'я, і всі три посади: — окружного лікаря, лікаря для поборювання венеричних недуг і лікаря „Каси Хворих" об'єднала і дала їх лікареві - полякові Сервацькому. Лікарям-українцям запропоновано інші пункти на Гуцульщині, куди поляки не хотіли іти. Д-ра Питлика перенесено до Космача, а д-ра Маковського до Яблониці над Білим Черемошем. Д-р Невестюк залишився в Жаб'ї, з яким зжився довгі роки, на приватній виключно практиці

На новому місті д-р Маковський був так зв. окружним лікарем, лікарем для поборювання венеричних недуг і лікарем „Каси Хворих". Терен праці великий: усі села над Білим Черемошем. Більше лікарів там не було. Терен доводилося обслуговувати при таких засобах комунікації як фіра з гуцульськими гірськими кониками, або власні ноги. Д-р Маковський радо прийняв цю нову посаду, бо знав, що йде між своїх людей, бо любив гори. В Яблониці прожив до першої большевицької окупації до 1939 року. Крім священиків і кількох учителів, української інтеліґенції в тій околиці не було. Гуцули прямо дивувалися, як то можуть бути свої „пани". Дім д-ра Маковського подібно, як і дім священика, був тією станицею, куди люди зверталися з усіми своїми клопотами, і де одержували підтримку. Гуманне ставлення д-ра Маковського до людей — населення належно оцінило. Гуцули інакше не звали д-ра Маковського як: „наш доктор", що було найвищим признанням. Дім д-ра Маковського був для гуцулів і читальнею. В нього можна було дістати майже всі українські газети й журнали та книжки. Гостинний дім стояв відкритим і для українських туристів, що літом пускалися у мандри в гори.

Знаючи який „небезпечний" вплив має дім д-ра Маковського на місцеве населення, польська влада постійно обставляла його своїми конфідентами.

По приході большевиків д-р Маковський переїхав до Винник коло Львова, де перед тим ще побудував собі дім, в якому жила його донька Ірина, коли ходила до школи.

В Винниках вибув весь час большевицької окупації. Після відновлення української державности в 1941 році був призначений окружним лікарем на Винницький район. Але Винники не давали йому задоволення. Туга за горами перемогла. Д-р Маковський вернувся на Гуцульщину, цим разом як повітовий лікарь в Косові. Переїхав до Косова восени 1941 року, поборовши в Винницькому районі епідемію тифу, що його рознесли по селах поворотці з німецького полону. В 1943 році перенісся на подібну посаду в Турці над Стриєм, щоб бути ближче батьків, які жили в Самборі і потребували дбайливої опіки.

З Турки виїхав з родиною на еміґрацію, не маючи бажання переносити ще одні моральні тортури большевицької окупації.

По короткому побуті в Словаччині був вивезений німцями до Гільдесгайму разом з іншими лікарями-українцями, яких, як показалося пізніше, німці були призначили до укр. дивізії „Галичина". Д-ра Маковського і ще двох лікарів з цього транспорту не взяли тоді німці до дивізії з огляду на їх старший вік.

В Гільдесгаймі д-р Маковський був приділений до чужинецького табору, де працював лікарем. По капітуляції Німеччини деякий час працював у шпиталі в Гільдесгаймі, у відділі для чужинців, а потім як таборовий лікар. В 1950 році виїхав до ЗДА і поселився з родиною спочатку в Боффало, а потім в Лянкастері. Весь час — аж до своєї недуги, квітень 1962, працював у американських шпиталях в Боффало, а деякий час в шпиталі в Ню Йорку. Найдовше був занятий в шпиталі Колумбус в Боффало.

М. Л.

З ХРОНІКИ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АРҐЕНТИНІ

(сдо) Професор Є. Онацький, голова Головної Ради Української Центральної Репрезентації, з огляду на стан свого здоров'я, зрікся 20 лютого свого становища і передав свої функції Волод. Савичеві, першому заступникові голови Головної Ради. Чергова сесія Головної Ради відбулася в неділю 24 березня. На порядку нарад такі важливі справи, як скликання чергового УІ-го Конґресу Українців Арґентини, що має вибрати нову Українську Центральну Репрезентацію; відзначення 25-ліття смерти полков. Є. Коновальця та інше.

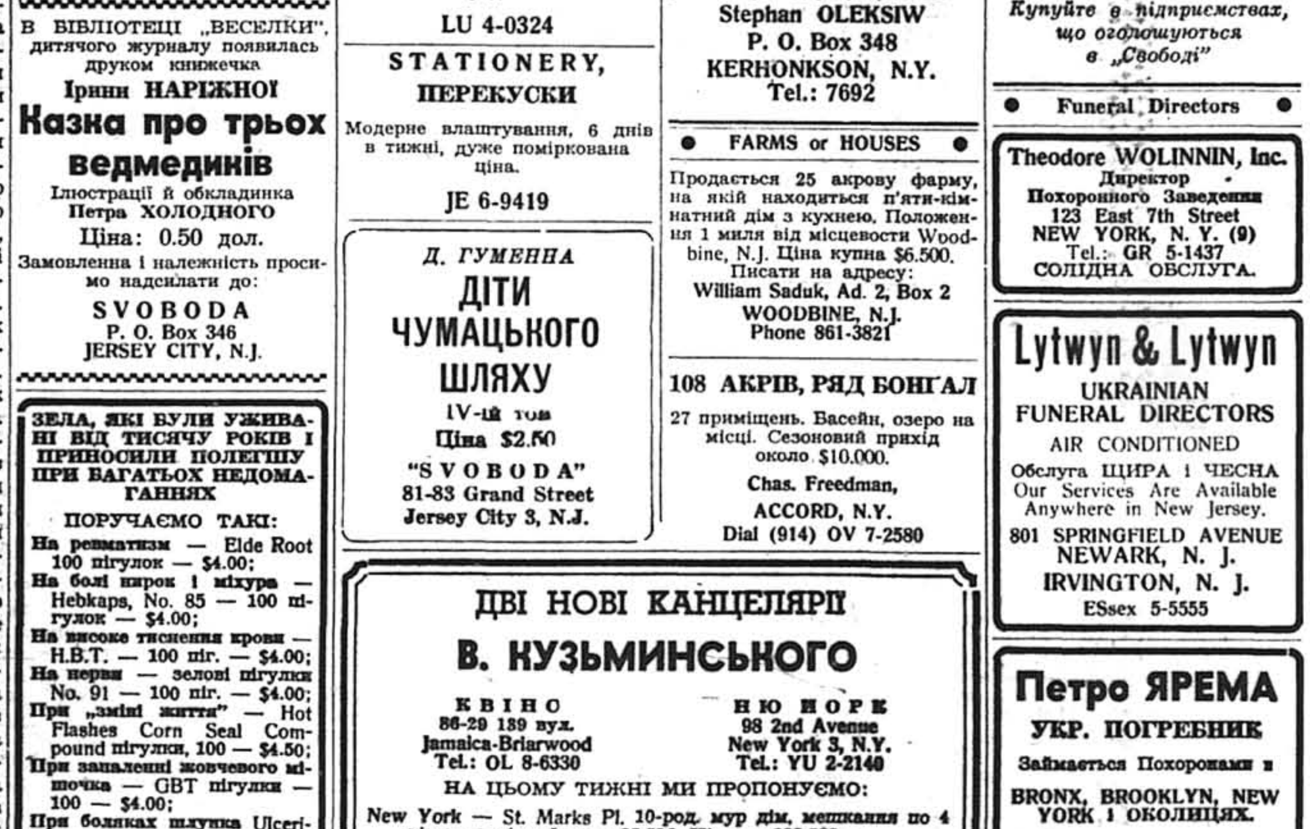
● **Пальміро Толіятті,** лідер італійської комуністичної партії, публічно заявив, що та партія різниться з компартією СССР „щонайменше в одній справі", а саме — в підході до літератури й мистецтва. Толіятті признає, що не можна письменникам і мистцям диктувати, що і як вони мають творити. Коли Толіятті запитали, чи він думає, що Хрущов приїде до Італії і відвідає Папу, він відповів, що тішився би, як би це сталося".

НАЙСТАРШИЙ В ІСТОРІЇ БРИТІЙСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР

Сер Вінстон Черчилл відпочиває під час прогулянки в Монако на Рів'єрі, звідки повернеться до Лондону 25-го квітня цього року. Народжений 30-го листопада 1874-го року, Черчилл нараховує сьогодні 89 літ і живе вже довше, як один із його попередників на пості прем'єра Вільям Евартс Ґледстон, що дожив віку 88 літ, 4 місяців і 21 днів.

ТАРЗАН, ч. 5019. Пливуть...

Вони рішуче всіли на свій порон, і почали плисти рікою.

Вхід до каверни був такий малий, що всі вони мусіли сильно зігнутися...

Невдовзі залога була вповні оточена темнотою та тишею!